

Izhaja ob 4 zjutraj.

Stane mesečno 7-50 Din

za inozemstvo 18- —

Oglasi po tarifi:

Uredništvo:

Miklošičeva cesta št. 16/1
Telefon št. 72

JUTRO

Dnevnik za gospodarstvo, prosveto in politiko.

Upravišтво:

Ljubljana, Prešernova
ul. št. 54. Telef. št. 26.

Podružnice:

Maribor, Barvarska ulica

št. 1. Tel. št. 22

Celje, Aleksandr. cesta.

Račun pri pošti. čekov.
zavodu št. 11.842.

Ljubljana, 26. junija.

Najvišji upravni uradnik v deželi, gospod pokrajinski namestnik Hribar se je dal intervjuvati od dopisnika nekake beograjskega lista. Gospod Hribar je potrdil tudi s svoje strani, da nimamo vse pogoje in izrazil je svoje upanje, da bodo tudi oni, ki so končno razumeli, kaj je treba. To je res in je lepo, akoravno bi mogel kdo reči, da so take sodbe iz ust državnega političnega uradnika skoraj nekoliko depilirane. Navzlic vsemu je namreč disciplina v Jugoslaviji vendarle še toliko, da se visoki vladni funkcionarji zavedajo, da jim ni dopuščeno dvomiti o bodočnosti naše države.

Izgleda pa, da so s tem že dosežena krajine granice onih omejitev, ki si jih nalagajo najvišji politični uradniki v državi. Gospod Hribar je pri nastopu svoje službe prisegel na ustavo in slovesno prevzel na sebo dolžnost, da bo v vsem svojem delanju in nehanju spoštoval, branil in uveljavljal določbe temeljnega zakona Jugoslavije. Nikdo ni gospoda namestnika silil, da prevzame mesto vrhovnega šefa ljubljanske pokrajinske uprave. Zgodovina njegovega imenovanja to najbolje dokazuje. Svobodno mu je bilo, da kot jugoslovanski državljani po prostem preudarku presoja ustavo svoje domovine, da jo javno, v govorih in razgovorih, v časopisih in na shodih brani, kritizira, oboja — kakor pač spozna za pravo ali pa, po slavni vrhovi, za krivostno.

Gospod Hribar z imenovanjem za pokrajinskega namestnika seveda ni bil oropan lastnega mnenja o velikem delu naše Ustavotvorne skupščine, pač pa se je odrekal pravici, da kot izvrševatelj pozitivnih zakonov in organov vlade, katere politični program je v bistveni zvezi z Vidovdanskim ustavo, javno proglašuje svoje nezadovoljstvo nad katerikoli določbo veljavnega državnega temeljnega zakona. Pravilnost te trditve je gotovo jasna vsakomur, ki ima vsaj najprimitivnejše pojme o dolžnostih državnega upravnega funkcionarja.

Ljubljanski pokrajinski namestnik je drugega mnenja. Povsem prostodušno je dokazoval časnikiarju, da se ni moglo ničesar bolj zgrešenega storiti, nego je razdelitev države na oblasti. Da dobimo poleg ljubljanske še mariborsko oblast, se zdi gosp. Hribarju »razkosanje« Slovenije, ki ga obžaluje kot zgodovinsko pogreško, gospodarsko škodo in politično brezsmiselnost. Svojo sodbo podpira z navno razlago o razlikah med Kranjci in Štajerci (kakor da bi mogla ta razlika, če bi je bilo, škoditi narodnemu jedinstvu v narodni državi) in z izmišljotino, da bodo »gotovi elementi« (Nemci in socialisti) v mariborski oblasti dobili premoč.

Priznati moramo, da nas že dolgo ni nič tako osupnilo, kakor nezaupnica gospoda pokrajinskega namestnika jugoslovanski ustavi. Gospod Hribar ni zadovoljen z razdelitvijo v oblasti. On je, hvala bogu, monarhist in zato se nam ni bati, da bo jutri proglasil monarhijo, ki je tudi v ustavi garantirana, za zgodovinsko pogreško in politično brezsmiselnost. Ker si prisvaja pravico, oboje ustavo v eni točki, si jo mora dosledno lastiti tudi glede vsake druge določbe. In kar velja za njega, mora veljati seveda za drugega državnega funkcionarja, ki bi morda odobravala razdelitev na oblasti, pa želel, da sino si izbral republikansko obliko države. Postopanje gospoda Hribarja vodi torej do absurdnih konsekvenc, ki niti v Jugoslaviji niso in ne morejo biti dopustne. Ako smejo omalovaževati ustavo oni, ki so postavljeni, da jo izvršujejo, potem je pot h konsolidaciji seveda zaprta, potem nastane vprašanje moralne upravičenosti sankcij, s katerimi skuša država osigurati izvedbo svojega temeljnega zakona.

Intakšen je končno položaj onih političnih činiteljev v državi, v pokrajini, ki so se založili za Vidovdanske delo, ki so na tem delu sodelovali, prevzeli za marsikatero težavno posameznost polno odgovornost pred narodom? Demokratska in Samostojna kmetijska stranka sta danes sestavna dela ustavotvorne večine, ki nosi in podpira današnjo vladno. Na njih je vsa težina politične odgovornosti in v hudi borbi morata braniti svojo patriotsko poštenost, ki je odvisna od dolžnosti onega zgodovinskega dela, ki sicer ni odpravilo razlike med Kranjci in Štajerci in tudi ne med Bošnjaki in Dalmatinci, ne med Banatci in Sremci, pač pa je združilo našo veliko domovino v eno celoto. To delo

Pred državnim udarom na Nemškem.

IZJEMNO STANJE. — MONARHISTIČNA ARMADA 300.000 MOŽ. — KANCELAR WIRTH POZIVA VSE NA KROV ZA OBRAMBO REPUBLIKE.

Berlin, 26. junija. (Preko Curia). Položaj na Nemškem je skrajno resen. Ni dvoma, da je republika v nevarnosti. Vlada je razkrla obsežne organizacije, ki se pripravljajo, da 28. t. m. na dan obletnice versajske pogodbe izvršijo protirevolucijo ter vzpostavijo monarhijo. Silno resna poročila prihajajo iz vzhodne Pruske in iz južne Nemčije. Vlada je za celo državo proglasila izjemno stanje. Delavstvo organizira obrambne čete v zaščito republike. Ustavoverne stranke so izdale proglase, ki opozarjajo na pretečo opasnost ter pozivljajo na obrambo. Po zanesljivih informacijah razpolagajo reakcionarci z armado nad 300.000 mož. Cete so sestavljene iz bivših vojakov pod vodstvom oficirskih organizacij, so izvrstno opremljene s strelivom in orožjem ter vsak hip pripravljene oditi na zbirališča. Cela akcija se nahaja v rokah bivših generalov in vsenemški politiki. Govori se, da ji stoji na čelu general Ludendorff.

Berlin, 26. junija. (Izv.) Danes se je Reichstag zopet sestel. Na seji je kancelar dr. Wirth prečital proklamacijo vlade, ki ugotavlja, da je obstoj republike resno ogrožen po zločinskih organizacijah, ki skušajo pod krinko nacionalnosti terorizirati republiko zveste javne funkcionarje. Umer ministra Rathenau je samo en člen verige zločinov, naperjenih proti republiki. Ta terorizem je treba brezobzirno zatirati in v to svrhu bo ukrenila vlada kar najstrožje in energične mere. »Vsi na krov zoper sovraž-

niko državo!« Kancelar je nato prečital odlok državnega predsednika, s katerim se po čl. 48. ustave proglašajo izredno stanje. Levica je kancelarjevim izvajanjem navdušeno ploskala.

Sključeno je, da se določi novo državno sodišče v Lipskem, ki bo sodilo krivce, ki ogrožajo varnost države.

Berlin, 26. junija. (Izv.) Nemška vlada je sklenila odpovedati službo vsem državnim uradnikom in reakcionarnim častnikom starega režima, ki se še ačda nahajajo v državni službi.

Praga, 26. junija ob 10. zvečer. (Izv.) Položaj na Nemškem se poostreje. Tekom dneva je prišlo v mnogih krajih do krvavih spopadov med republikanci in monarhisti. Izgleda, da vladna vojska (Reichswehr) ni povsod zanesljiva. Skoraj vse delo počiva. Delavstvo se pripravlja na generalni štrajk, s katerim upa udušiti monarhistične puče. Berlinska ministrstva so zasedena z zvestimi četami, ki razpolagajo tudi z artiljerijo. Po ulicah so postavljene stroje puške. Vlada je izdala nove proklamacije, ki pozivljajo vse patriotske elemente, da naj ohranijo mirno kri.

Curia, 26. junija. (Izv.) Iz Londona poročajo: Angleško časopisje pazno zasleduje dogodek v Nemčiji in Avstriji in dolgi Francoji, da je povzročila vse te zmede in bedo s svojo nepopustljivostjo pri reparacijskih terjatvah. Vse časopisje se spominja dr. Rathenau in piše silno simpatično o njem kot diplomatu.

Rafastrofalne razmere v Avstriji.

VES PROMET POČIVA. — BEG Z DUNAJA. — RAZŠIRJANJE STAVKE. — KOMUNISTI ZOPET NA POVRŠJU.

Budimpešta, 26. junija. (Izv.) Po vestih iz Dunaja je položaj v Avstriji obupen in lahko dovede vsak hip do katastrofe. Prometna stavka je popolna. Na železnicih vozijo le še nekateri tovorni vlaki, ki jih vodijo inženjerji in ki dovažajo na Dunaj najnujnejša živila. Ko se vlaki vračajo iz Dunaja nazaj na deželo, se vrše po kolodvorih pravcate bitke, ker hoče na tisoče in tisoče ljudi z Dunaja, da ubeži gladi.

Zivljenje na Dunaju je že danes, tretji dan stavke, nepopolno. Vse, že itak bajne in za poštenega človeka nedosežne cene, so poskočile v zadnjih dveh dneh za novih 30 — 50 odst. Danes zjutraj so množice udre v več trgovin z živilom in jih oplenile. Policia je brez moči ali pa niti noče intervenirati. Tudi vojaštvo se drži zelo omahljivo.

Pogajanja med vlado in uradnistvom so ostala do danes opoldne brezuspešna. Vlada izjavlja, da hoče stavko stresti, nihče pa ne veruje, da bi imela v to dovolj moči. Zlasti se zato ne, ker zavzema štrajk od ure do ure večje dimenzije in se mu pridružujejo vsak hip nove kategorije državnih in tudi že privatnih uradnikov in delavcev. Jutri stopijo v stavko brččas že tudi dunajski komunalni nametščenci, kar bo imelo za Dunaj nedogledne posledice, ker zadene stavka potem tudi tramvaj, elektrarno in vodovod.

Tudi politično je zavladal v Avstriji kaos. Avtoriteta vlade je padla na ničlo, komunisti stopajo zopet v ospredje. Dunajčani splošno pričakujejo, da se bodo komunisti polastili v najbližji bodočnosti vlade in proklamirali sovjetsko republiko. Madžarska vlada je zastražila celo mejo proti Avstriji in ustavila tudi s svoje strani vsak promet. Zveza z Dunajem se vzdržuje le še z avtomobili in deloma z zrakoplovi.

naj sme imenovati brezsmiselnost organ one vlade, katera ima nalogo, da ga v podrobnostih izvede? Najvišji funkcionar pokrajinske uprave sme s svojega mesta javno proglasiti, da imajo prav opozicijski revizionisti, ki z rabulističnimi argumenti dokazujejo, da je treba ustavo jedinstveno Jugoslavije podreti?

Včeraj je v Mariboru zborovalo oblastno načelstvo JDS. Nič se ne čudimo, da je pri razpravi o splošni politični debati prevladalo mnenje, da naj stranka v očigled takim pojavom odklanja nadaljno odgovornost za politiko vlade. Nikdo ne more zahtevati, da demokrati na predvečer Vidovega dne pričnejo braniti Vidovdanske ustavo ured — pokrajinski namestniki.

Politične zmede v Rusiji.

SPOR MED TROCKIM IN ČICERINOM. — PARLAMENTARIZACIJA REŽIMA. — LJENIN NEOZDRAVLJIV?

Berlin, 26. junija. (Izv.) Iz Moskve poročajo brezlično, da se je Leninovo zdravstveno stanje izboljšalo v toliko, da je izven nevarnosti.

Berlinski sovjetski delegat Krestinski potrjuje vest, da je bil v sovetu stavljen predlog za reorganizacijo sovjetske vlade. Osniki pa je predlagal celo, naj bi se vsesrski eksekutivni odbor pretransformiral v parlament po zapadno evropskem vzoru, sovet komisarjev pa v kabinet, ki bi bil odgovoren parlamentu!

«Times» javljajo iz Rusije, da je Trockij poslal Čicerinu dopis, v katerem mu očita, da je prodal sovjetske interese v Genovi in da bi bil moral dati zavezniškom ultimatum ter oditi iz Genove. Trockij želi, da stopi na Čicerinovo mesto Radak.

London, 26. junija. (Izv.) V nasprotju z službenimi in polslužbenimi vestmi iz Moskve trde londonski listi, da je Lenina bolezen neozdravljiva. Lenin da je bolan na paralizni, ki ga sicer lahko pušči še par let pri življenju, onemogoča mu pa vsako aktivno udejstvovanje.

Seja narodne skupščine.

NADALJEVANJE PRORAČUNSKE DEBATE.

Beograd, 26. junija. (Izv.) Današnja dopoldanska seja skupščine je otvoril predsednik dr. Ribar ob 10.15. Dal je najprej na glasovanje nujnost predloga o zunanjem posojilu. Nujnost je bila sprejeta. Po kratkem upu poslancev dr. M. Ivančić, zakaj ministri ne odgovarjajo na upita in interpelacije, ter pojasnilu predsednika dr. Ribarja je skupščina prešla na dnevni red: Razprava o proračunu za leto 1922. Predsednik je naznanil, da se od skupščine nikdo ni prijavil za besedo in so zato skupine zgubile pravico do govora. Sledili so govori posameznikov.

Stojan Protić je imel daljši govor, ki pa ni napravil nobenega utisa, ker ni navedel nič konkretnega. Zamenil je Kumanudijo, da je šel v Genovo, mesto da bi v Beogradu izdeloval bučje. Zelo malo kasneje pa je naglašal, da je bila glavna naloga genovske konference, da postavi načela za zdravo finančno politiko v Evropi. Spominjal je zadolžbe pri Narodni banki, priznal pa, da se država pri Narodni banki že šest mesecev ni zadolžila. Zagovarjal je tudi 200% zemljiški davek in kritiziral Kumanudijevo naziranje, da se bo naš kurz popravil s tujo valuto.

Ko je stopil za njuno na govorniško tribuno posl. Momčilo Ivanič, so vladni poslanci odšli iz dvorane na kuloarje in je ostalo v skupščini ko-

maj 30 poslancev, večinoma klerikalcev. Ivančić je zato svoj govor očitno no znatno skrajšal.

Zapoldanska seja skupščine je potekala precej enolično. Prisotnih je bilo siko malo poslancev. Ker klub niso prijavili svojih govornikov, so takoj začeli govoriti posamezniki. Prvi je govoril dr. Nikola Mandić (klerikalec iz Bosne), ki je ostro kritiziral sedanji režim ter ugotovil, da je mogoče zboljšati sedanje slabo politično in finančno stanje države le, če pride na krmilo nova vlada. Trdil je, da merodajni upravni činitelji nemotaino vrše svoje dolžnosti in končal s trditvijo, da je mogoče državi, kakršna je naka, obstati v mednarodni tekni suverenih edinic samo na ta način, če postane država resnična nositeljica civilizacije na vzhodu. Za njim je govoril musliman Spahove skupine Hadžikadić, ki je razpravljal o odnosih med muslimani in vlado in protestiral proti temu, da vlada še do sedaj ni izpolnila svojih obveznosti napram muslimanom, čeprav so ti izpolnili vse svoje obveznosti napram njej, kakor je bilo dogovorjeno, to je zlasti dejstvo, da so glasovali za ustavo. Koncem svojega govora je govoril o razmerah v Bosni in o potrebah prebivalstva. Seja se je zaključila ob osmih zvečer. Prihodnja bo jutri ob 10. dopoldne.

Pogajanja z Italijo.

Beograd, 26. junija. (Izv.) Do danes na večer vlada ni prejela nikakega poročila, da bi italijanska vlada odbila naše spreminjavalne predloge k rapalskim in rimskim konvencijam. Zato se smatra za gotovo, da bo italijanska vlada sprejela naše popravke. V Rimu se ni došlo do odločitve o stvari zaradi tega, ker je italijanski zunanji minister odsoten v Kodanju, ozir. Londonu, ter se čaka na njegovo mišljenje.

Razrušenje krskega spomenika.

Tret, 26. junija. (Izv.) Civilni komisariat v Tolminu je brzojavil generalnemu komisariatu za Julijsko krajino: »Občinska sveta v Kobaridu in Dreznici sta objavila, zadržajoč svojo zvestobo in lojalnost državi, vzpostaviti porušeni spomenik padlim junakom na Krmu. Prebivalstvo obsoja vandalski čin«.

Fašisti so objavili protestni apel z nastopno vsebino:

«Italijani! Brezvestne roke so oskrbnile grobove naših padlih bratov. Odgovornost za ta čin nosi ves narod ob naših vzhodni meji, ki ne zasluži naše potrditljivosti».

Podoben protest je podala generalnemu komisariatu tudi zveza alpinov, ki zahteva, naj vlada zavaruje narodne spomenike.

PARLAMENTARCI NA ZAGREBAČKEM ZBORU.

Beograd, 26. junija. (Izv.) Klerikalci in muslimani Spahove skupine so imeli danes skupno konferenco, na kateri so razpravljali o tem, ali naj se udeležijo poseta zagrebskega veleposlana, katerega namerava prirediti vlada. Sklenili so, da se poseta ne udeležijo, ker smatrajo, da ni izključeno, da ne bi pri tej priliki prišlo do izjav proti hrvatskemu delu naroda. Posetili bodo torej veleposlana neposredno po obisku odposlanstva vlade in parlamentarne večine.

TISKOVNI ZAKON.

Beograd, 26. junija. (Izv.) Komite ministrov za proučevanje zakonskih načrtov izdeluje sedaj zakon o tisku. Kakor hitro se izglasujeta proračun in posojilo, pride zakon o tisku takoj na red skupščine.

Obsodba v skopljanskem procesu.

Skoplje, 26. junija. (Izv.) Danes dopoldne je bila razglašena razsodba v procesu proti pomagačem bolgarskih komitejev, ki je trajal več dni. Pri obtožnicah je bilo obsojenih v smrt na večalnih, sedem na 20 let, eden na 16 let, pet na 15, pet na 12, 27 na 10, 13 na 8, trije na 7, dva na 6, 12 na 5, eden na 4, eden na 3, osem na 2 leti in eden na eno leto ječe. Vsi obsojenici, ki so dobili nad osem let, bodo v smislu srbskega kaz. zakona okovani 38 obtožencev je bilo oproščenih.

Albanska vlada prevzela Skader.

Skadar, 26. junija. (Izv.) Albanski vojni minister Ahmed bei je v soboto s svojimi četami vkorakal v Skadar; mesto ga je slovesno sprejelo ter mu postavilo šest slavolokov. Na glavnem trgu je pred zbranim narodom imel Ahmed beg nagovor, v katerem je pozival na slovo Albancev ter na resno delo, da kulturno zapostala Albanija najde svoj napredek in izhod iz sedanje težke situacije. Tudi je pri tej priliki izjavil, da je albanska vlada odpravila iz Skadra Italijane in njihovo posadko in poštni urad, ker je to bil zadnji ostanek nekdanjih turških kapitulacij.

RADIKALSKE SPLETKE PROTI AMERIŠKEMU POSOJILU.

Beograd, 26. junija. (Izv.) V radikalnem klubu se je pojavila močna struja, ki namerava onemogočiti inozemsko posojilo. Na današnji seji kluba, na kateri se je razpravljalo o tem predmetu, je bila debata zelo ostra. Klub še vedno ni prišel do definitivnega sklepa, izgleda pa, da bo vsaj po svoji večini naposled vendarle glasoval v skupščini za posojilo, ker se zani zavzema z vso avtoriteto a. Pašić.

VPRAŠANJE NOTRANJEGA MINISTRA.

Beograd, 26. junija. (Izv.) Jutri se bo razpravljalo o izpopolnitvi portfelja notranjega ministrstva. Skoro gotovo je, da bo ta resor upravljal še nadalje Voja Marinković, kakor to zahteva demokratski klub.

Gospodarsivo

Vsled stavke v Avstriji so tujozemska
brazna poročila izostala.

Bozza

Zagreb, devize: Berlin 22 — 23.50.
Bukarešt 48.50 — 49.50, Milan 361.50 —
362.50, London 344 — 347.50, Newyor-
čak 76 — 77, Pariz 660 — 665, Pra-
ga 148.50 — 149.50, Sofija 60, Švica 1445 —
1465, Dunaj 0.427 — 0.44, Pešta 7.80 —
8, Varšava 1.80, valute: dolar 76 — 76.75,
češke krones 145 — 148, 20 K v zlatu 225
franki 650, napoleoni 220, marke 23.50 —
24.
Banka za Primorje 165.
Trg. obrtna banka 62.50.
Brodsko banka 79 — 81.
Hrvat. eskomptna banka 170 — 171.
Jadranska banka 410 — 420.
Jugoslovenska banka 104 — 105.
Ljub. kreditna banka 240 — 242.50.
Slavonska banka 110 — 112.50.
Praštediona 1150 — 1160.
Rečka pučka banka 117 — 119.
Srpska banka 152 — 155.
Eksplatacija drv 125.
Goranin 140.
Narodna šumska industrija 115.
Našička industrija drva 117 — 122.50.
Gutman 305.
Slavonija 125 — 128.
Ljub. strojne tovarne 216.25
Beograd, devize: Berlin 22.60, Pešta
7.80 — 7.90, Bukarešt 49, Rim 360, Lon-
don 341, Newyork 77.25, Pariz 652, Pra-
ga 148, Švica 1445, Dunaj 0.45.
*Vsed stavke v Avstriji so tuozemsko
barzna poročila izostala.*

